

NOTAT TIL FRIVILLIGE I DRC DANSK FLYGTNINGEHJÆLP

Kommunale kan- og skal-opgaver i forhold til flygtninge og deres familie

INDLEDNING

Som frivillig kan man være i tvivl om kommunens forpligtelser i forhold til flygtninge og deres familie. Hvilke opgaver **skal** kommunen udføre, og hvilke opgaver **kan** kommunen udføre? Tvivlen om kommunens forpligtelser kan også hænge sammen med usikkerhed om, hvornår man som frivillig udfører opgaver, som burde varetages af kommunen. Andre gange kan tvivlen handle om, hvilke rettigheder flygtninge kan påberåbe sig over for en kommune. Dette notat kan forhåbentlig hjælpe med lidt afklaring.

Der kan ikke laves en udtømmende oversigt over alle kommunale opgaver, da der findes en række love, bekendtgørelser og vejledninger, som er relevante for flygtninge ligesom for andre borgere. Dette notat beskriver primært kommunale opgaver vedr. modtagelse af nye flygtninge og opgaverne i introduktionsperioden, mens de nyankomne flygtninge er omfattet af integrationsloven.

Kommunens **kan- og skal-opgaver** kan varetages på forskellige måder i kommunerne, da de lovbundne skal-opgaver ofte er forbundet med en konkret individuel vurdering, og kan-opgaverne er mangfoldige. Der er derfor sjældent en facitliste, man kan slå op i for at afgøre om, en kommune har gjort, hvad den skal eller kan. Ligesom der kan være variationer fra kommune til kommune.

Folketinget har vedtaget to særlove, der giver mulighed for at meddele midlertidig opholdstilladelse til evakuerede afghanere og ukrainere efter særlovene og dermed ikke efter udlændingeloven som andre flygtningegrupper. Begge særlove er siden blevet forlænget i Folketinget. I dette notat omtales de alle som flygtninge medmindre andet skrives.

I december 2024 har Folketinget vedtaget to nye love, som indfører **et nyt kontanthjælpssystem** og **en ny arbejdspligt**, som vedrører vores målgrupper. Lovene er trådt i kraft og vil have virkning på forskellige tidspunkter i løbet af 2025.

KOMMUNALE OPGAVER I INTRODUKTIONSPERIODEN

Når flygtninge meddeles opholdstilladelse efter udlændingeloven eller særlovene, så træffer Udlændingestyrelsen samtidig en visiteringsafgørelse om i hvilken kommune den enkelte flygtning skal bo under den 5-årige introduktionsperiode. Det gælder for langt de fleste, men der kan være undtagelser, hvis den pågældende for eksempel har haft en anden opholdstilladelse i forvejen.

Kommunen har integrationsansvaret og skal bl.a. tilbyde et **introduktionsprogram** for flygtninge og familiesammenførte og et **selvforsørgelses- og hjemrejseprogram** til ukrainere med ophold efter særloven og et **introduktionsforløb** for indvandrere. Programmet har ændret navn for flygtninge og familiesammenførte pr. 1. januar 2025 i forbindelse med indførelsen af en ny arbejdspligt, som beskrives senere i notatet.

Kommunen har også ansvaret for udbetaling af selvforsørgelses- og hjemrejseydelse eller overgangsydelse til personer omfattet af et program, udbetaling af hjælp i særlige tilfælde og koordinering i forhold til den øvrige integrationsindsats i kommunen.

Pr. 1. juli 2025 afskaffes de nuværende ydelser i kontanthjælpssystemet og erstattes af én: kontanthjælp. Den nye kontanthjælp har tre satser: mindstesats, grundsats og forhøjet sats samt en sats for hjemmeboende. Derudover indføres en række tillæg, der er målrettet børnefamilier, enlige og unge.

De nye regler får betydning for dem, der modtager kontanthjælp, uddannelseshjælp, selvforsørgelses- og hjemrejseydelse eller overgangsydelse. Det betyder bl.a., at selvforsørgelses- og hjemrejseydelse eller overgangsydelse afskaffes og i stedet indføres kontanthjælp på mindstesats. Kommunen sender orienterings- og vejledningsbreve samt afgørelser til alle berørte borgere.

For flygtninge med ophold efter udlændingeloven så overtager kommunen integrationsansvaret fra udgangen af den første hele måned fra tidspunktet for Udlændingestyrelsens visiteringsafgørelse, men for kvoteflygtninge overtager de dog ansvaret fra tidspunktet den enkelte bliver registreret i CPR-registret, som tilflyttet kommunen.

For ukrainere med ophold efter særloven overtager kommunen integrationsansvaret senest 15 hverdage fra tidspunktet for Udlændingestyrelsens afgørelse om opholdstilladelse og visitering til en kommune. Det var tidligere efter fire hverdage, men det blev ændret pr. 31. marts 2024.

Flygtninge kan *før* Udlændingestyrelsen træffer afgørelse om visitering til en bestemt kommune indgive et skriftligt ønske om, hvilken kommune de gerne vil bo i. Det kan for eksempel være, hvis de har familie i en bestemt kommune eller kan dokumentere, at de har fået et faktisk og reelt jobtilbud af et vist omfang.

MIDLERTIDIGT OPHOLDSSTED

Kommunen er forpligtet til at anvise en midlertidig bolig – også kaldet opholdssted eller indkvartering - til flygtninge, der har fået opholdstilladelse efter udlændingeloven eller særlovene, og som er omfattet af integrationsloven og visiteret til en bestemt kommune. Der kan være enkelte undtagelser for eksempel, hvis den pågældende har haft en anden type opholdstilladelse tidligere.

Kommunens forpligtelse til at anvise et midlertidigt opholdssted hænger således tæt sammen med integrationslovens regler om fordeling af nyankomne flygtninge mellem kommunerne via de såkaldte kommunekvoter og særlovens regler om forholdsmæssig fordeling af flygtninge fra Ukraine.

Kommunen skal ikke længere anvise en permanent bolig til flygtninge, som visiteret den 1. marts 2019 og derefter, men kun til flygtninge, der *er* boligplaceret og visiteret til en kommune før den 1. marts 2019, *når* det er muligt.

Kommunen **kan** dog fortsat anvise en permanent bolig efter integrationsloven til de flygtninge, der bor i et midlertidigt opholdssted og fortsat er boligsøgende. Det gør flere kommuner fortsat, når flygtninge er kommet i ordinær beskæftigelse og er selvforsørgende og dermed i stand til at betale en egentlig husleje.

Hvis man afslår kommunens tilbud om at flytte til det anviste midlertidige opholdssted, så har kommunen opfyldt sin forpligtelse om anvisning efter integrationsloven. Kommunen skal vejlede om konsekvensen af at afslå et tilbud om en bolig og om klagemuligheden. Det er derfor meget vigtigt at være opmærksom på, at hvis man afviser et anvist midlertidigt opholdssted, så ophører kommunens forpligtelse. Det er derfor en god ide at indgå en dialog med kommunen, hvis man evt. har udfordringer med den anviste bolig fremfor at afvise den.

Kommunen **kan** også vælge at anvise en bolig efter regler for løsning af kommunale boligsociale opgaver, som de også gør til andre boligtrængende i deres kommune både under og efter introduktionsperioden. Ellers skal flygtninge skaffe sig en permanent bolig på lige fod med andre boligsøgende.

Integrationsloven giver ikke flygtninge ret til at vælge imellem flere boligtilbud. Men kommunen **kan** inddrage den pågældende i de kommunale overvejelser omkring en boligløsning, inden tilbuddet gives. En kommune er ikke forpligtet til at anvise en bolig til familiesammenførte, da de forventes at tage ophold hos den, som de bliver familiesammenført med. Kommunen **kan** dog vælge at tage højde for en senere familiesammenføring og evt. behov for en større bolig i deres boliganvisning.

Kommunen er ikke forpligtet til at anvise et midlertidigt opholdssted til en person, der skifter opholdsgrundlag for eksempel fra familiesammenført til flygtning efter integrationslovens regler. Den pågældende må derfor selv skaffe sig en bolig på lige fod med andre boligsøgende.

Kommunen er heller ikke forpligtet til at anvise et midlertidigt opholdssted eller en permanent bolig, hvis en person vælger at flytte til en anden kommune, og det er den nye tilflytningskommune heller ikke. Der kan dog være undtagelser, hvis flytningen skyldes ganske særlige personlige forhold f.eks. hvis flytningen er nødvendiggjort af alvorlig behandlingskrævende sygdom. Kommunen **kan** dog vælge at anvise en bolig efter de almindelige boligsociale regler.

Midlertidige opholdssteders standard

Reglerne i lejeloven finder ikke anvendelse i forbindelse med midlertidige opholdssteder. Det betyder bl.a., at lejelovents opsigelsesvarsel ikke gælder, og et midlertidigt opholdssted ikke har karakter af et egentligt lejemål.

Der er ikke fastsat krav til et midlertidigt opholdssteds standard eller karakter i integrationsloven. Det skal dog være lovligt og godkendt til beboelse. De kan derfor være af meget forskellige standarder fra kommune til kommune.

Det behøver for eksempel ikke være en selvstændig bolig eller et selvstændigt værelse, da en kommune godt kan anvise en enlig flygtning til et værelse i et bofællesskab eller et værelse til deling med en eller flere flygtninge. Der skal dog tages hensyn til personlige forhold herunder alder, køn og særlig psykisk sårbarhed som f.eks. traumatisering (BEK nr. 550 af 03/05/2022).

Flygtninge, der fortsat er boligsøgende efter den 5-årige introduktionsperiode er ophørt, har mulighed for at blive boende i det midlertidige opholdssted under uændrede vilkår til de selv kan skaffe sig en bolig eller kommunen evt. anviser en anden bolig.

Kommunens afgørelser om boligplacering herunder anvisning af midlertidige opholdssteder kan påklages til Ankestyrelsen jf. integrationsloven § 53, stk. 2.

Betaling for et midlertidigt opholdssted

Der er fastsat et loft over, hvor meget en kommune må kræve i egenbetaling fra flygtninge, der bor i en midlertidig bolig. Det fremgår af en bekendtgørelse med den maksimale betaling for midlertidige opholdssteder for flygtninge. En kommune kan derfor ikke opkræve fuld husleje, der er dyrere end det fastsatte loft. Hvis udgifterne til det midlertidige opholdssted er mindre end den maksimale egenbetaling, så kan kommunen kun opkræve den reelle udgift.

Den maksimale månedlige betaling kan i perioden fra den 1. januar 2025 til den 31. december 2025 højst udgøre (BEK nr. 1554 af 05/12/2024):

- 1) Enlige med og uden børn 2.638 kr.
- 2) Par uden børn 4.833 kr.
- 3) Par med et, to eller tre børn 5.272 kr.
- 4) Par med fire eller flere børn 5.713 kr.

Der kan derfor ikke ydes boligstøtte til midlertidige opholdssteder.

PERMANENTE BOLIGER

Kommunen **kan** som tidligere beskrevet anvise en permanent bolig efter integrationsloven for eksempel i den almene boligsektor. Kommunen er ikke forpligtet til at anvise en permanent bolig til flygtninge, som Udlændingestyrelsen har meddelt opholdstilladelse og visiteret til en kommune siden den 1. marts 2019 og derefter. Kommunerne **skal** dog fortsat anvise en permanent bolig til flygtninge, der er boligplaceret og visiteret til en kommune før 1. marts 2019, *når* det er muligt.

Kommunen er derfor ikke forpligtet til at finde en permanent bolig inden for en bestemt frist, og kommunen er ikke forpligtet til at sætte opgaven med at finde permanente boliger til flygtninge over behovet for at finde boliger til andre borgere med behov for hjælp.

Hvis man afslår kommunens tilbud om at flytte til en permanent bolig, har kommunen opfyldt sin forpligtelse om anvisning efter integrationsloven. I en sådan situation skal kommunen vejlede om konsekvensen af at afslå et tilbud om en bolig og om klagemuligheden.

Flygtninge kan søge om boligstøtte til den permanente bolig efter lov om individuel boligstøtte. Anviser kommunen en dyr bolig, hvor huslejen overstiger halvdelen af husstandsindkomsten, skal Udbetaling Danmark efter en samlet vurdering til husstandsmedlemmernes økonomiske og personlige forhold bestemme om boligstøtte kan give efter lov om individuel boligstøtte § 15.

Kommunen kan også bevillige særlig støtte til høje boligudgifter og/eller til familier med stor forsørgerbyrde jf. lov om aktiv socialpolitik § 34. Bemærk dog reglerne om kontanthjælpsloft også gælder for modtagere af selvforsørgelses- og hjemrejseydelse eller overgangsydelse. Det kan få betydning for både udbetaling af boligstøtte og den særlige støtte til høje boligudgifter. Der er særligt lave loft over den samlede økonomisk støtte, som modtagere af selvforsørgelses- og hjemrejseydelse eller overgangsydelse kan få.

I forbindelse med det nye kontanthjælpssystem træder nye regler i kraft pr. 1. juli 2025, så personer, der modtager kontanthjælp, ikke længere kan få bevilliget særlig støtte til høje boligudgifter og/eller stor forsørgerbyrde.

Det nuværende kontanthjælpsloft afskaffes også, og der træder et nyt boligstøtteloft i kraft pr. 1. juli 2025. Her vil man være omfattet af boligstøtteloftet, hvis man er gift eller samlevende og modtager forhøjet sats i kontanthjælp. Hvis man er omfattet af boligstøtteloftet, vil man højst kunne modtage 363 kr. i boligstøtte pr. måned.

Kommunal hjælp ved ankomst & indflytning i bolig

Der er ikke konkrete regler om, hvordan en kommune praktisk skal tage imod, når nyankomne flygtninge kommer til kommunen. Nogle kommuner gør meget ud af selve modtagelsen (f.eks. mad i køleskabet, møbler, køkkenudstyr, en mentor, vejledning om boligen og lokalområdet), og andre kommuner gør mindre. Nogle kommuner henter ved stationen på ankomstdagen, og andre gør ikke. Så ved ankomst og modtagelse kan der i praksis være stor forskel på støtten fra kommunen og evt. frivillige. Det betyder, at en dialog om hvad man kan forvente af en kommune, og hvordan arbejdsfordelingen skal være mellem frivillige og kommunalt ansatte ved ankomsten, ikke kan tages ud fra paragraffer. Det må tages ud fra rimelighed, samarbejdsrelationer, frivilliges ressourcer og hvad der er mest hensigtsmæssigt.

Økonomisk hjælp til etablering i bolig

Flygtninge **kan** få økonomisk hjælp fra kommunen til at dække udgifter til at anskaffe møbler, køkkenudstyr og andet til boligen. Det sker efter regler i integrationsloven kapitel 6 om hjælp i særlige tilfælde. Der kan ydes hjælp til "rimeligt begrundede udgifter", hvis udgifterne vil vanskeliggøre den pågældendes og familiens muligheder for at klare sig selv i fremtiden. Normalt skal udgiften også være uforudset, men det kan der undtages fra, når udgiften er af afgørende betydning for familiens livsførelse. Økonomisk hjælp til møbler m.v. ydes på baggrund af en konkret individuel vurdering.

Mange kommuner har interne retningslinjer med vejledende rådighedsbeløb og lister over hvilke udgifter, der kan ydes hjælp til. Disse retningslinjer må imidlertid ikke betyde, at der undlades en konkret individuel vurdering af flygtningens økonomiske formåen og rimeligheden i en udgift. Den anden vej rundt kan flygtninge heller ikke slå op i en lovbestemt facitliste for, hvor meget og til hvad,

der skal ydes støtte til. Det er for eksempel ikke lovstridigt at henvise til anskaffelse af genbrugsmøbler.

Hjælp til betaling af boligindskud og den løbende boligstøtte i permanente boliger ydes efter reglerne i lov om individuel boligstøtte, hvor der er et særligt kapitel vedr. lån til betaling af indskud m.v. til flygtninge. Der kan ikke ydes boligstøtte til midlertidige opholdssteder, hvilket skyldes, at der er et loft over den maksimale betaling for midlertidige opholdssteder (se ovenfor).

Flytning

En flygtning **kan** fortsætte sin deltagelse i et selvforsørgelses- og hjemrejseprogram i en anden kommune, hvis den kommune godkender at overtage integrationsansvaret. Bemærk, at det er vigtigt at kontakte tilflytningskommunen og ansøger dem om at overtage ansvaret inden man flytter.

Tilflytningskommunen er ikke forpligtet til at anvise en bolig efter integrationsloven, når en flygtning flytter fra en kommune til en anden. Det gælder dog ikke, hvis flytningen skyldes ganske særlige personlige forhold hos flygtningen, herunder hvis flytning er nødvendiggjort af alvorlig behandlingskrævende sygdom. Der er her tale om en snæver undtagelse.

Overtages ansvaret for selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet af den nye kommune, så **skal** den også yde forsørgelse som for eksempel selvforsørgelses- og hjemrejseydelse, hvis den pågældende er berettiget til ydelsen.

Den nye kommune **skal** overtage ansvaret, hvis flytningen er af væsentlig betydning for den pågældendes integrationsforløb for eksempel nødvendigt for at varetage et ordinært arbejde, eller hvis særlige personlige forhold taler for det jf. integrationsloven § 18. Der er tale om en skønsbestemmelse i loven, så kommunerne er ikke altid enige om, hvorvidt en ny kommune skal overtage integrationsansvaret.

Hvis tilflytningskommunen ikke vil overtage ansvaret, kan konsekvenserne også være nedsættelse eller ophør af udbetaling af selvforsørgelses- og hjemrejseydelse. Tilflytningskommunen **skal** dog fortsat tilbyde danskundervisning selvom den pågældende eventuelt ikke er berettiget til at modtage beskæftigelsesrettede tilbud som en del af selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet. Et afslag på en kommunes overtagelse af integrationsansvaret kan påklages til Ankestyrelsen jf. integrationsloven § 53.

For dem, der fortsat har ret til at få anvist en permanent bolig efter integrationsloven, så **skal** kommunen kun anvise den første permanente bolig. Hvis flygtningens boligbehov efterfølgende ændrer sig for eksempel ved familiesammenføring eller flytning til en anden kommune, så er kommunen ikke efter integrationsloven forpligtet til at anvise en ny bolig.

En kommune **kan** efter økonomisk behov yde hjælp til flytning, som forbedrer bolig- eller erhvervsforhold. Kommunen kan også yde hjælp til flytning fra en bolig med en boligudgift, der overstiger flygtningens økonomiske formåen jf. integrationsloven § 39. Det er en forudsætning, at tilflytningskommunen har accepteret at overtage integrationsansvaret.

INTRODUKTIONSPROGRAM ELLER SELVFORSØRGELSES- OG HJEMREJSEPROGRAM

Kommunen **skal** tilbyde flygtninge og familiesammenførte et introduktionsprogram og ukrainere et selvforsørgelses- og hjemrejseprogram i op til 1 år med mulighed for forlængelse i op til 5 år efter kommunens overtagelse af integrationsansvaret. Programmet skal tilrettelægges med henblik på hurtigst mulig at opnå ordinær beskæftigelse og hel eller delvis selvforsørgelse.

Indholdet i programmet afhænger af om man modtager offentlige forsørgelsesydelse eller er selvforsørgende, og der er også nogle forskelle i indholdet for flygtninge, familiesammenførte og ukrainere med ophold efter særloven, som beskrives nedenfor.

Programmet skal normalvis påbegyndes snarest muligt og senest 1 måned efter kommunens overtagelse af integrationsansvaret for begge grupper. Kommunen skal ikke men **kan** tilbyde mindreårige uledsagede flygtninge et introduktionsprogram eller et selvforsørgelses- og hjemrejseprogram.

Kommunen **skal** normalvis vurdere om personer er jobparat eller aktivitetsparat 3 måneder efter overtagelsen af integrationsansvaret. I de første 3 måneder **skal** kommunen anse alle for at være jobparate, medmindre det er åbenbart, at den pågældende ikke kan deltage i virksomhedspraktik eller løntilskud. De forskellige beskæftigelsesrettede tilbud tilrettelægges efter en konkret individuel vurdering og der skal tages hensyn til evt. helbredsmæssige udfordringer.

Kommunens afgørelser efter integrationsloven kan påklages for Ankestyrelsens Beskæftigelsesudvalg jf. integrationsloven § 53.

Introduktionsprogram for flygtninge og familiesammenførte

Fra den 1. januar 2025 træder en ny lov i kraft, der medfører, at introduktionsprogrammet for flygtninge og familiesammenførte, som modtager selvforsørgelses- og hjemrejseydelse, består af en 37 timers arbejdspligt. Det betyder, at de som udgangspunkt har pligt til at deltage 37 timer om ugen i en beskæftigelsesrettet indsats. Arbejdspligtens indsatser **skal** være kontinuerlig.

Arbejdspligtens indsats kan bestå af forskellige tilbud og aktiviteter:

Danskuddannelse, virksomhedspraktik, løntilskudsjob, nytteindsats, særligt tilrettelagt nytteindsats, mentorstøtte, vejledning og opkvalificering (begrænset omfang – korte kurser som f.eks. AMU-kurser), indsatser efter social- og sundhedslovgivningen, forberedelsestid til danskundervisning og jobsøgning i op til 4 timer om ugen, transporttid mellem tilbud og aktiviteter og ordinære løntimer f.eks. småjobs.

Indsatsen gælder for både jobparate og aktivitetsparate, og den skal tilrettelægges efter en konkret individuel vurdering. Kommunen kan nedsætte timetallet på grund af helbredsmæssige udfordringer og i forhold til den konkrete indsats, som personen skal deltage i. Vurderingen vil afhænge af, hvilken indsats jobcenteret har vurderet, at den enkelte skal deltage i, f.eks. en mere fysisk og psykisk krævende virksomhedspraktik eller en mere skånsom særligt tilrettelagt nytteindsats.

Man skal ikke stå til rådighed for indsats som led i arbejdspligten, hvis den pågældende ikke kan deltage i indsatsen på grund af sygdom, eller der er risiko for, at helbredet forværres ved deltagelse

i indsatsen. Det er kommunen, der vurderer, hvorvidt en person er fritaget for rådighedsforpligtelsen efter lov om aktiv socialpolitik på grund af helbredsmæssige forhold.

Efter den 5-årige introduktionsperiode under integrationsloven skal en evt. fortsat beskæftigelsesrettet indsats gennemføres efter reglerne i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats ligesom for andre ledige.

Selvforsørgelses- og hjemrejseprogram for ukrainere

Ukrainere med ophold efter særloven skal ikke have et introduktionsprogram og er ikke omfattet af arbejdspligten. De skal derimod fortsat have et selvforsørgelses- og hjemrejseprogram bestående af danskuddannelse og beskæftigelsesrettede tilbud som tidligere.

Programmet kan bestå af forskellige tilbud som f.eks.:

Danskuddannelse, virksomhedspraktik, løntilskudsjob, nytteindsats, mentorstøtte, vejledning og opkvalificering, højskoleophold, ordinære løntimer f.eks. småjobs.

Kommunen **skal** normalvis så vidt muligt inden for 2 uger og senest ved programmets begyndelse give et virksomhedsrettet tilbud dvs. virksomhedspraktik eller ansættelse med løntilskud til jobparate. For aktivitetsparate kan de virksomhedsrettede tilbud de første 6 måneder være et forberedende forløb til virksomhedsrettede tilbud.

For jobparate flygtninge skal virksomhedstilbuddet normalvis have et gennemsnitligt omfang på mindst 15 timer om ugen. For aktivitetsparate udlændinge skal timetallet afgøres efter en konkret individuel vurdering. Varigheden af tilbud om virksomhedspraktik er som udgangspunkt 4 uger for de jobparate og 13 uger for de aktivitetsparate med mulighed for forlængelse.

Den virksomhedsrettede indsats **skal** være kontinuerlig og for jobparate ukrainere med ophold efter særloven må der derfor maksimalt være 6 uger mellem de virksomhedsrettede tilbud. For aktivitetsparate skal indsatsen tilrettelægges efter den enkeltes forudsætninger og behov, og timetallet skal derfor også fastsættes efter en konkret individuel vurdering. Kommunen **kan** undlade at give et virksomhedsrettet tilbud, hvis det er åbenbart, at den pågældende ikke er i stand til at deltage i tilbuddet.

Efter den 5-årige introduktionsperiode under integrationsloven skal en evt. fortsat beskæftigelsesrettet indsats gennemføres efter reglerne i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats ligesom for andre ledige.

Ressourceforløb, revalidering og fleksjob

Personer, som har meget komplekse og sammensatte problemer, kan også være i målgruppen for et ressourceforløb, og sagen kan forelægges rehabiliteringsteamet i kommunen.

Kommunen **kan** også i særlige tilfælde tilbyde revalidering eller fleksjob efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats i stedet for et selvforsørgelses- og hjemrejseprogram eller introduktionsprogram, hvis den pågældende ellers er berettiget til det. Men det tilbydes kun, når beskæftigelsesrettede tilbud efter en konkret vurdering ikke er tilstrækkelige til, at den pågældende kan hjælpes ind på arbejdsmarkedet.

Kontrakt

I forbindelse med ankomsten **skal** kommunen i samarbejde med den pågældende udarbejde en såkaldt kontrakt inden for den første måned. Formålet med kontrakten er at sikre kvaliteten af den enkeltes program ved, at kommunen i samarbejde med den pågældende fastlægger et konkret og individuelt integrationsforløb. Kontrakten skal beskrive beskæftigelses- og uddannelsesmål og de tilhørende aktiviteter i introduktionsprogrammet eller selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet. Der skal her tages hensyn til den pågældendes færdigheder, forudsætninger og evt. særlige behov som for eksempel handicap eller behov for behandling. Der skal også tages hensyn til arbejdsmarkedets behov. Kontrakten skal også angive, hvilken forvaltning i kommunen, der er ansvarlig for at koordinere integrationsindsatsen for den enkelte flygtning.

Kontrakten skal være med til at understøtte og styrke integrationsindsatsen fra det tidspunkt den pågældende bliver omfattet af et program, og indtil den pågældende opnår permanent opholdstilladelse efter evt. ansøgning.

Vurdering af uddannelseskvalifikationer

Kommunen **skal** i forbindelse med udarbejdelsen af kontrakten oplyse om mulighederne for at få foretaget en formel vurdering af flygtninges evt. uddannelseskvalifikationer efter integrationsloven § 16b. Tilbuddet om at få en vurdering af uddannelseskompetencer skal gives, når introduktionsprogrammet eller selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet tilrettelægges. Formålet er, at flygtninges kompetencer bliver afklaret, så der kan tilrettelægges en integrationsindsats, der hurtigst muligt får den pågældende i arbejde.

Udgifter ved deltagelse i introduktionsprogram eller selvforsørgelses- og hjemrejseprogram

Kommunen **kan** efter integrationsloven § 23f yde hjælp til rimelige udgifter, som skyldes deltagelse i selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet eller introduktionsprogrammet f.eks. transport, værktøj og arbejdsbeklædning, undervisningsmateriale og egenbetaling ved ophold på højskoler. Kommunen skal i forbindelse med bevilling af hjælp vurdere, om udgiften er rimelig og om den pågældende har mulighed for selv at afholde udgiften. Dog skal kommunen ikke vurdere om muligheden for selv at afholde rimelige transportudgifter, som skyldes deltagelse i programmet medmindre det er ansættelse i privat løntilskudsjob.

Når reglerne siger individuel konkret vurdering, må en kommune godt have interne vejledende retningslinjer, men de må ikke have en fast facitliste. I praksis er der forskel kommunerne imellem både i forhold dækning af sådanne deltagelsesudgifter og generelt i forhold til ydelse af hjælp ud over selvforsørgelses- og hjemrejseydelse eller overgangsydelse, såkaldt *hjælp i særlige tilfælde*. Ligesom kommunen ikke må træffe afgørelser ud fra en fast facitliste, kan flygtninge heller ikke slå op i en facitliste og se, om der er truffet en korrekt afgørelse. Der **skal** argumenteres konkret ud fra den enkeltes økonomiske situation og udgiftens karakter.

Helbredsmæssig vurdering

Kommunen **skal** normalvis tage stilling til om der skal gives et tilbud om en helbredsmæssig vurdering til nyankomne flygtninge snarest muligt og inden 6 måneder efter overtagelse af integrationsansvaret. Det betyder, at kommunen ikke er forpligtet til et give tilbud om en

helbredsmæssig vurdering. Kommunen **kan** give tilbud om helbredsmæssig vurdering, hvis kommunen efter en konkret vurdering skønner, at der er behov for en nærmere afdækning af den pågældendes helbredsforhold. For familiesammenførte **kan** kommunen efter konkret vurdering beslutte at tilbyde en helbredsmæssig vurdering.

Kommunen **skal** derimod snarest muligt og inden 6 måneder fra overtagelsen af integrationsansvaret tilbyde en helbredsmæssig vurdering til kvoteflygtninge, der har fået opholdstilladelse efter udlændingeloven § 8.

Den enkelte flygtning eller familiesammenførte bestemmer selv, om de vil tage imod et tilbud om helbredsmæssig vurdering. Tilbuddet skal stå åbent i hele introduktionsperioden, selvom man vælger at sige nej tak i første omgang. Den helbredsmæssige vurdering skal gennemføres af en læge og indeholde en vurdering af behovet for videre udredning eller behandling.

Som frivillig kan man også støtte nyankomne flygtninge i at få fortalt sagshandleren i kommunen og/eller læge om evt. fysiske og psykiske helbredsmæssige udfordringer. Det kan være vigtigt i forhold til yderligere undersøgelser, behandling, medicintilskud, behov for hjælpemidler ved handicap eller evt. henvisning til et rehabiliteringscenter. Der er specialiserede tværfaglige behandlingscentre for flygtninge med traumer i alle regioner. Behandlingstilbuddene er gratis, og henvisning sker gennem egen læge (i Region Hovedstaden kan også kommunale medarbejdere henvise til DIGNITY).

HJÆLP I FORBINDELSE MED FAMILIESAMMENFØRING

Hjælp til ansøgning om familiesammenføring

Kommunen skal ikke hjælpe med ansøgning om familiesammenføring. Kommuner har en generel vejledningsforpligtelse, som med god vilje kan omfatte en meget generel vejledning omkring familiesammenføring, men der henvises ofte til frivillige rådgivningstilbud. Det er Udlændingestyrelsen, som har den klare vejledningsforpligtelse i forhold til udlændingeloven.

Kommuner hjælper typisk ikke med selve ansøgningsskemaet på nyidanmark, og de er heller ikke forpligtet til det. DRC Dansk Flygtningehjælps frivillige rådgivere og andre frivillige kan hjælpe radsøgende med at udfylde skemaet og indhente den relevante dokumentation. Frivillige påtager sig under alle omstændigheder ikke en lovbunden kommunal opgave ved at hjælpe med det.

Det er meget vigtigt at være opmærksom på gældende regler og kompleksitet i forhold til en ansøgning om familiesammenføring og sætte sig godt ind i reglerne inden man ansøger. Her kan det være en god ide henvise til DRC Dansk Flygtningehjælps Frivilligrådgivning. Se kontaktinfo her: <https://frivillig.drc.ngo/aktiviteter/oversigt-over-aktiviteter/frivilligradgivningen/>

Hjælp til nye familiesammenførte (når tilladelsen er givet)

Rejsen til Danmark

Der har tidligere været en mulighed for at få hjælp til betaling af flybilletter ved familiesammenføring til flygtninge i Danmark. Der har været en særlig statslig bevillingsramme til formålet, men den ordning blev afskaffet i 2016. Dermed er der ikke længere mulighed for offentlig støtte til rejseudgifter for ægtefæller, der har fået tilladelse til familiesammenføring med flygtninge i Danmark.

Modtagelse og registrering ved ankomsten

Der er ikke en tidsregel for en kommunes registrering af en ny borger. Det vil normalt kræve lidt tid for en kommune at indkalde og arrangere det første møde. Det kan derfor være en god idé, hvis familien selv booker en tid hos kommunen, når de kender ankomsttidspunktet til Danmark. Selvforsørgelses- og hjemrejseprogrammet for den familiesammenførte skal som udgangspunkt påbegyndes senest 1 måned efter ankomsten til Danmark.

Bolig ved familiesammenføring

Der kan være behov for en anden og større bolig end den, der først er blevet anvist til en flygtning, hvis der efterfølgende kommer ægtefælle og børn til landet. Kommunen er efter integrationsloven ikke forpligtet til at anvise en ny og større bolig ved efterfølgende familiesammenføring, da det forventes, at familien bor hos den herboende flygtning, som de er blevet familiesammenført med. Det kan her være hensigtsmæssigt for kommunen at fokusere på den samlede families behov, barnets tarv og integrationsforløbet som helhed. Selv om kommunen ikke har en beskrevet skal-opgave her, er det både **muligt** og tilladt at anvise en egnet bolig, når hele familien er samlet. Det kan gøres som led i kommunens varetagelse af den almindelige boligsociale opgave.

Økonomisk hjælp til familiesammenførte

Hvis en familiesammenført til en flygtning ikke har formue eller egen indkomst fra opholdslandet, eller ægtefællen ikke har en erhvervsindkomst, som er tilstrækkelig til at forsørge familien, kan den pågældende have ret til forsørgelseshjælp som selvforsørgelses- og hjemrejseydelse. Men ydelsen udbetales bagud, normalt tidligst 1 måned efter første henvendelse i kommune jf. lov om aktiv socialpolitik § 13b.

Kommunen kan yde op til 1 måneds engangshjælp til personer, indtil de har ret til en hel måneds selvforsørgelses- og hjemrejseydelse. Engangshjælpen ydes fra ansøgningstidspunktet, og indtil den pågældende får udbetalt selvforsørgelses- og hjemrejseydelse. Det vil typisk gælde familie til flygtninge, at der udbetales en midlertidig forsørgelsesydelse (engangshjælp). Det fremgår af lov om aktiv socialpolitik § 25a. Engangshjælpen er normalt ikke tilbagebetalingspligtig, selv om den forudbetalte engangshjælp og den bagudtalte efterfølgende forsørgelseshjælp i princippet dækker samme periode. Engangshjælpen er baseret på forventet rådighed i forhold til arbejdsmarkedet m.v. Som systemet er indrettet, er det normalt kun en meget kort periode, hvor familiesammenførte ikke får berettiget hjælp.

BØRN - DAGINSTITUTION OG SKOLE

Kommunerne **skal** sørge for *daginstitutionspladser*, og dette ansvar løftes ikke ved at bede frivillige om at passe børn, mens forældre deltager i aktiviteter tilbudt af kommunen – uanset om dette giver mening i en konkret situation. Nogle gange kan pasning af børn være en meningsfuld frivillig aktivitet, men den kan ikke erstatte kommunens forpligtelse i forhold til at sikre daginstitutionsdækning.

Kommunerne **skal** tilbyde *skolegang* for børn i den skolepligtige alder. Der er ikke angivet en præcis tidsfrist for, hvornår børn skal starte i skole efter ankomsten til Danmark. Men efter dansk lovgivning og FN's Børnekonvention har alle børn ret til skolegang, så det skal ske så hurtigt som overhovedet muligt. Der skal tælles dage og ikke uger eller måneder. Kommunerne har ikke pligt til at tilbyde *modersmålsundervisning* til andre end EU-borgere, men de **kan** vælge at gøre det.

Kommunen har pligt til at sikre, at der i nødvendigt omfang gives undervisning i dansk som andetsprog til tosprogede børn i folkeskolen. Nyankomne tosprogede elever, der optages i folkeskolen, og som har behov for sprogstøtte, skal derfor modtage folkeskolens undervisning i dansk som andetsprog med udgangspunkt i den enkeltes elevs behov og forudsætninger. Basisundervisning i dansk som andetsprog kan gives i modtagelsesklasser, på særlige hold eller enkeltvis, og eleven kan også deltage i undervisningen i den almindelige klasse i nogle ugentlige timer i inden for f.eks. den praktiske og musiske fag. Det vil afhænge af en konkret vurdering, i hvilket omfang og med hvilket fagligt udbytte eleven kan deltage i den almindelige undervisning i klassen.

Kommunen kan således gøre brug af *forskellige* løsningsmuligheder i forhold til konkret tilrettelæggelse af undervisningen med hensyntagen til de særlige behov. Der er ikke en udtømmende, fast og præcis angivelse af, hvordan kommunerne skal løfte undervisningsopgaven i forhold til børn med flygtningebaggrund og andre tosprogede elever.

TOLKNING OG DIGITAL KOMMUNIKATION MED DET OFFENTLIGE

Der findes ikke en egentlig ret til tolkebistand i det offentlige for flygtninge og andre med etnisk minoritetsbaggrund i lovgivningen. Men man kan henvise til de generelle retningslinjer i forvaltningsloven om en kommunes vejledningsforpligtelse. En forvaltningsmyndighed skal sikre sig, at myndigheden er i stand til at forstå borgeren og omvendt. Det kræver derfor efter omstændighederne, at der stilles tolkebistand til rådighed.

Offentlige myndigheder skal ifølge forvaltningsloven § 7 i nødvendigt omfang yde vejledning og bistand til personer, der henvender sig om spørgsmål inden for myndighedens sagsområde, hvilket bl.a. indebærer at sørge for og betale for tolkebistand, når en person ikke behersker det danske sprog tilstrækkeligt godt.

Myndigheder har også pligt til at sørge for, at sager er tilstrækkeligt oplyste og tilrettelægge arbejdet, så borgeren har mulighed for at medvirke i sin sag. Det fremgår af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område § 10 og § 4.

Det er vigtigt at gøre den kommunale sagsbehandler opmærksom på, at man ønsker tolk, hvis man ikke får det tilbudt. Det kan eksempelvis være, hvis man har svært ved at forstå indholdet i samtalen eller har svært ved at udtrykke sig fyldestgørende i forhold til en konkret sag eller situation.

Adgang til tolkebistand i forbindelse med kommunikation og dialog med en offentlig myndighed afhænger af en konkret vurdering i forhold til den enkeltes sproglige forudsætninger og kompetencer. Det er muligt at klage over afslag på tolkebistand til den myndighed, hvor der er søgt om tolkebistand.

I bekendtgørelse om tilbud om helbredsmæssig vurdering af nyankomne flygtninge og familiesammenførte til flygtninge (BEK nr. 979 af 28/06/2016) står der, at samtaler og undersøgelser **skal** gennemføres med den nødvendige kvalificerede tolkebistand, og at tolkeopgaven ikke kan overlades til nærmeste familiemedlemmer. Efter sundhedsloven § 50 yder regionerne tolkebistand til personer, der har behov for tolkebistand i forbindelse med behandling hos privatpraktiserende læge, speciallæge og behandling på sygehus.

Egenbetaling på tolkning i sundhedsvæsenet

I forbindelse med kontakt til alment praktiserende læge, praktiserende speciallæge og behandling på sygehus har flygtninge og andre med etnisk minoritetsbaggrund adgang til tolkebistand. Det er ifølge sundhedsloven § 50 regionerne, der skal yde tolkebistand til personer, der har behov for tolk.

Siden 2018 har der været et gebyr for fremmedsprogstolkning i sundhedsvæsenet for personer, der har været bosat i Danmark i mere end 3 år og fuld egenbetaling for personer, der fravælger den tolk, som sundhedsvæsenet tilbyder. Gebyret er fastsat til mellem 191-1675 kr. alt efter om det er ambulant besøg og konsultation hos egen læge, speciallæge eller indlæggelse på hospital samt om det er video-/teletolkning eller fremmødetolkning (BEK nr. 855 af 23/06/2018).

Det er lægen i den konkrete situation, der vurderer, om tolkebistand er nødvendig og bestiller en professionel tolk. Det skyldes, at det er lægen, der har ansvaret for om patienter forstår, hvad de fejler og hvilken undersøgelse og behandling de skal have. Man kan derfor ikke nægte at få en tolk, hvis lægen vurderer, at det er nødvendigt i en konkret situation.

Hvis man ikke er gebyrfritaget, opkræves der efterfølgende et gebyr for hver konsultation, hvor der benyttes tolk. Det er muligt at klage over afslag på tolkebistand.

Undtagelsesmuligheder for egenbetaling

Det er for visse grupper muligt at blive undtaget for tolkegebyret:

- 1) patienter, der pga. nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne midlertidigt eller varigt har mistet evnen til at lære, oppebære og anvende tilegnede danskundskaber. Det kan f.eks. være torturofre og traumatiserede flygtninge, der går til behandling hos rehabiliteringscentre.
- 2) børn, der møder til behandling uden ledsagelse af forældre.
- 3) forældre, der i forbindelse med behandling af et barn har behov for tolkebistand.

For at blive undtaget for egenbetaling skal man have en lægelig udtalelse eller en lægeerklæring. Spørgsmål vedr. gebyr på tolkning i sundhedsvæsenet kan rettes til regionen i det område man bor i.

Hvis man har fået en regning på tolkning, som man ikke er enig i, så har man mulighed for at klage over afgørelsen til Styrelsen for Patientklager. Det er vigtigt at være opmærksom på, at der er en klagefrist på 4 uger.

Digital kommunikation

Kravet om *digital kommunikation* med offentlige myndigheder er stigende og kan være en stor udfordring for nogle flygtninge og andre med etnisk minoritetsbaggrund, og her kan man være opmærksom på, at der kan være mulighed for at blive fritaget fra kravet om digital kommunikation. Kommunen **skal** også assistere borgere, der ikke selv kan udfylde digitale ansøgningsskemaer m.v., men trods den kommunale pligt til at hjælpe, så kan man som hjælpsom frivillig give en håndsækning ved den digitale kommunikation.

Jobparate og aktivitetsparate **skal** selv booke jobsamtaler i Jobcentret digitalt. Hvis man uden rimelig grund undlader at booke en jobsamtale, så skal kommunen træffe afgørelse om sanktion. Det er vigtigt at være opmærksom på, at der er mulighed for at blive fritaget fra selvbooking, hvis de sproglige og it-mæssige forudsætninger ikke er tilstrækkelige til, at personen kan opfylde kravet.

Fritagelsen skal ske på baggrund af en konkret og individuel vurdering af den pågældendes kompetencer, og der skal arbejdes henimod, at den pågældende hurtigst muligt bliver i stand til at booke jobsamtaler digitalt. Kommunen kan dog også fratage personen retten til selvbooking, hvis det vurderes, at kontaktforløbet ikke kan gennemføres hensigtsmæssigt f.eks. ved uhensigtsmæssige mange bookinger jf. integrationsloven § 20 og lov om en aktiv beskæftigelsesindsats § 39.